

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΗΣ ΓΛΩΣΣΑ-ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ : ΑΡΓΥΡΩ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ

«Τα παιδιά διψούν για αλληλεπίδραση»

Κύριος γνώμονας της συμπεριφοράς του παιδιού είναι σχεδόν πάντοτε η συμπεριφορά του.

Θα ήταν αφελές να πούμε ότι τα παιδιά μαγεύονται από την ευκολία μιας δραστηριότητας όπως η τηλεόραση ή ενός τρισδιάστατου παιχνιδιού οθόνης, που εμπεριέχουν τη μοναχικότητα. Η αλήθεια είναι ότι διψούν για αλληλεπίδραση. Διψούν να χρησιμοποιήσουν όσο περισσότερες ικανότητες (φυσικές και πνευματικές) έχουν ανακαλύψει ότι έχουν και αδημονούν να ανακαλύψουν και άλλες. Ενθουσιάζονται με την ιδέα ότι ο σημαντικότερος άνθρωπος στη ζωή τους (ο γονιός) μπορεί να έχει αντίστοιχες ανάγκες με αυτά. Είναι απίστευτη η αίσθηση για το παιδί να αντιλαμβάνεται ότι ο πατέρας ή η μητέρα του πραγματικά χαίρεται (και δεν προσποιείται) παίρνοντας μέρος σε μια δραστηριότητα μαζί του. Τελικά, η αλληλεπίδραση αυτή, εκτός από δημιουργική για το παιδί και τη διαπαιδαγώγηση του, γίνεται θεμέλιος λίθος της σχέσης και πολλές φορές αγχολυτική για τον υπερδραστήριο γονέα.

Από πολύ μικρή ηλικία το παιδί απευθύνεται ακόμα και στις εκφράσεις του προσώπου του γονέα για να αποφασίσει αν του αρέσει κάτι ή όχι. Όσο πιο συχνή η αλληλεπίδραση λοιπόν, τόσο καλύτερη και η αίσθηση που έχει το παιδί για την πραγματικότητα. Φανταστείτε ένα παιδί που στηρίζει την αντίληψη του για την πραγματικότητα στην εικονική πραγματικότητα ενός κινούμενου σχεδίου (κολλημένο μπροστά σε μια οθόνη) και ένα παιδί που κινείται μέσα στην πραγματικότητα (της πόλης του, της γειτονιάς του, της μουσικής, της τέχνης, της Ιστορίας) και μπορεί να ελέγχει την αντίληψη του γι' αυτήν μέσα από τις εκάστοτε αντιδράσεις του γονιού. Το δεύτερο αισθάνεται σιγουριά και σταθερότητα μέσα από τον γονιό για την πραγματικότητα του, ενώ το πρώτο αναρωτιέται γιατί εδώ που ζει όλα είναι τόσο δύσκολα και απαιτούν τόση προσπάθεια.

Το παραπάνω δεν αποτελεί και το μοναδικό πλεονέκτημα. Σκεφτείτε πώς δημιουργείται, πώς αναπτύσσεται και πώς εδραιώνεται μια οποιαδήποτε σχέση στη ζωή ενός ανθρώπου. Πρέπει να ανακαλύψουμε τα κοινά ενδιαφέροντα. Πρέπει να δούμε τον τρόπο που τα δύο μέλη της σχέσης διαχειρίζονται καταστάσεις. Και βέβαια έχουμε ανάγκη να παρατηρήσουμε αν μπορούμε να

συνεργαστούμε. Για να τα καταφέρουμε όλα αυτά αρκεί να δραστηριοποιούμαστε μαζί. Πόσο μάλλον στη σχέση που έχει ένας γονιός με το παιδί του. Αρκεί να ανακαλύψουμε τα κοινά μας ενδιαφέροντα, να διαχειριστούμε μαζί καταστάσεις και να συνεργαστούμε. Να βρούμε έξω και να δείξουμε στο παιδί τι μας αρέσει, δίνοντας του έτσι την ευκαιρία να μας δείξει και αυτό τι του αρέσει. Να καλλιεργήσουμε μαζί τις δεξιότητές μας, επιβραβεύοντας ο ένας τον άλλον. Όσο ο γονιός μένει άπραγος τόσο μένει και το παιδί. Όσο ο γονιός μένει άπραγος τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες στην εφηβεία να δημιουργηθεί ένα κοινωνικά δυσλειτουργικό και μόνιμα ανικανοποίητο παιδί.

Κάνοντας κάτι διαφορετικό από τα τετριμμένα με το παιδί, ο γονιός σίγουρα θα νιώσει σημαντικός και σωστός στον ρόλο του, μια και το παιδί του θα έχει αυτόματα την ευκαιρία να γνωρίσει πράγματα που χωρίς τη δική του παρότρυνση θα ήταν απλά ανύπαρκτα. Αυτή η αίσθηση γίνεται αυτόματα αγχολυτική σε μια ζωή που η ρουτίνα αποτελεί το κέντρο της καθημερινότητας. Έτσι, η κοινή δραστηριότητα δεν ωφελεί μόνο τη ζωή και την ανάπτυξη του παιδιού αλλά και την ψυχική υγεία του γονιού. Είναι αλήθεια λοιπόν ότι πρέπει γονείς και παιδιά να ζουν την πραγματικότητα μαζί όπως είναι, γεμάτοι ενδιαφέρον και άγνωστους κόσμους και όχι έτσι όπως τη ζουν, φυλακισμένοι μέσα σε ένα εύκολο και φαινομενικά ασφαλές περιβάλλον.

Σαββατιάτικη ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 10 Οκτωβρίου 2009

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ 1°

- α.** Εντοπίστε το θέμα (νοηματικό κέντρο) του κειμένου
 - β.** Υπογραμμίστε τις λέξεις-κλειδιά κάθε παραγράφου
 - γ.** Γράψτε πλαγιότιτλους που να αποδίδουν το νόημα κάθε παραγράφου.
- Μονάδες 6**

ΘΕΜΑ 2°

α. Να δηλώσετε την έγκλιση και τη σημασία της:

- Οι γονείς θυσιάζονται για τα παιδιά τους.
- Να λύσετε όλες τις ασκήσεις.
- Βοήθησέ με, Παναγία μου.
- Μην κλαις όλη την ώρα.
- Θα μου άρεσε ένα ταξίδι στο εξωτερικό.
- Ας έρθει κι Βίκυ στην παρέα.
- Διαλυθείτε ήσυχα.
- Μην κάνετε φασαρία, επιτέλους!
- Θα έκανα οτιδήποτε για σένα.
- Ο Πέτρος εξηγεί το μάθημα στον Βασίλη.

β. Σε ποια από τις τέσσερις κατηγορίες (παρατακτικά, προσδιοριστικά, κτητικά, αντικειμενικά) ανήκει το καθένα από τα παρακάτω σύνθετα:

- τυχοδιώκτης
- μεγαλόσωμος

- νοτιοδυτικός
- κουτοπόνηρος
- μισοφέγγαρο
- μηχανοδηγός
- γενναιόψυχος

Μονάδες 4

ΘΕΜΑ 3^ο

Ποιος νομίζετε ότι είναι ο ρόλος της οικογένειας; Να αναπτύξετε την άποψή σας σε μία παράγραφο.

Μονάδες 10

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ -Να 'σαι καλά, δάσκαλε!

Το παρακάτω διήγημα, που πρωτοδημοσιεύτηκε το 1979 και προέρχεται από τη συλλογή Εφήβων και μη (1982), συνδέεται στενά με τις σχολικές εμπειρίες. Αναφέρεται στην αγάπη του φιλολόγου για τη λαϊκή παράδοση, στη διδακτική μεθοδολογία του και στις δραστηριότητες που αναθέτει στους μαθητές του με σκοπό να εφαρμόσουν στην πράξη τις θεωρητικές γνώσεις του μαθήματος, να έρθουν σε επαφή με την τοπική λαϊκή τους παράδοση και να την αγαπήσουν και εκείνοι.

Πρόπερσι που φοιτούσα σ' ένα Γυμνάσιο της επαρχίας μάς είχε έρθει ένας νέος φιλόλογος με πολλή όρεξη για δουλειά. Αγαπούσε πολύ το σχολείο και τους μαθητές και βλέπαμε ότι ήθελε να γνωρίσει όχι μονάχα τους κατοίκους του τόπου και τα ζητήματά τους, αλλά και καθετί που είχε συμβεί στον τόπο από παλιά. Με λίγα λόγια, ήταν ένας ζωντανός και αξιαγάπητος άνθρωπος και οι εντόπιοι αμέσως τον αγάπησαν.

Καμιά φορά, όταν πηγαίναμε εκδρομή, έβαζε τα παιδιά που τον περιτριγύριζαν -και πάντοτε τον περιτριγύριζαν παιδιά- να λένε ιστορίες διάφορες από τον τόπο και κυρίως ιστορίες για το μέρος όπου είχαμε πάει εκδρομή. Ήταν ωραία μέσα στον καθαρό αέρα, στα λουλούδια και στα φυτά, ν' ακούς τις ιστορίες αυτές. Έλεγαν τα διάφορα ονόματα των χωραφιών, των βράχων, των πηγών, ακόμα και των μεγάλων δέντρων, κι εγώ τα άκουγα κατάπληκτος. Έλεγαν ιστορίες, παραμύθια, όμορφα ανέκδοτα, και προπάντων τραγουδούσαν δημοτικά τραγούδια. Αυτοί, φίλε μου, ξέρανε τη ρίζα τους και τη **φύτρα***τους πάππου προς πάππου, ενώ εμείς καλά καλά ούτε τον παππού μας δεν ξέραμε. Και ο καθηγητής μέσα σ' όλα, κι ας έλεγε ότι είναι απ' την

Αθήνα. Πώς τα ήξερε τόσα πράγματα; Ακόμα και τα ίδια τα παιδιά απορούσαν με τον εαυτό τους. Πώς έγινε και τα θυμήθηκαν όλα αυτά, από πού τα βγάζαν, τότε τα είχαν μάθει και δεν το ξέραν; Τ' άκουγαν, βέβαια, να τα λένε οι μεγάλοι αλλά μόλις τώρα, που χρειάστηκε να τα πουν κι αυτοί, έβλεπαν πως τα είχαν μάθει. Και μάλιστα τα είχαν μάθει όλοι τους και τώρα έπαιρναν απ' αυτά. Σαν ένας θησαυρός κρυφός και **αλογάριαστος**,* που ο ενθουσιασμός ενός ανθρώπου τον είχε ξυπνήσει.

Ο καθηγητής μάς έλεγε πως αυτά τα **πατρογονικά*** έχουν μεγάλη σημασία, πρέπει να τα σεβόμαστε πολύ, να τα προσέχουμε σαν τα μάτια μας και προπαντός να τα τηρούμε. Είναι ο λαϊκός μας πολιτισμός, έλεγε. Αυτά που μας ταιριάζουν απόλυτα.

Και σε λίγο καιρό, όταν στο μάθημα των Νέων Ελληνικών μπήκαμε στα δημοτικά τραγούδια, ο καθηγητής μας έφεγγε πια ολόκληρος. Μας έφερνε από το σπίτι του βιβλία διάφορα, μας διάβαζε από μέσα. Έφερνε δίσκους, μαγνητόφωνα, σλάιντς. Μόλις τελείωνε το μάθημα του βιβλίου, μας έκαμνε προβολές, για να μας δείξει τόπους, φορεσιές, σπίτια, και έβαζε σιγανά στο μαγνητόφωνο ή στο πικάπ δίσκους με δημοτικά τραγούδια ν' ακούμε. Μας παρακινούσε μάλιστα ν' ακολουθούμε κι εμείς σιγοτραγουδώντας και έδινε αυτός πρώτος το παράδειγμα. Τα παιδιά ξεφοβήθηκαν και ξεντράπηκαν. Και μερικά που είχαν καλή φωνή, ζήτησαν από μόνα τους να πούνε τραγούδια του τόπου. Ο καθηγητής κατενθουσιάστηκε. Μας φάνηκε μάλιστα για μια στιγμή σαν δακρυσμένος, μα ίσως και να μην ήταν. Όσο τα άλλα τραγουδούσαν, δυο τρία παιδιά, αγόρια και κορίτσια χόρευαν το τραγούδι μες στην τάξη σιγανά. Στο τέλος, χειροκροτήσαμε αυθόρμητα και μόνο τότε είδαμε τον καθηγητή μας κάπως στενοχωρημένο. «Θ' ανησυχήσουμε τους άλλους», μας είπε. Πού να ήξερε, τι γινόταν προηγουμένως, με κάτι άλλους καθηγητές. Τι φασαρία και τι κακό, κι αυτό χωρίς χορούς και τραγούδια.

Και πραγματικά, βγαίνοντας διάλειμμα, από τις ερωτήσεις που μας έκαμναν τα άλλα παιδιά, διαπιστώσαμε πως μόνο το χειροκρότημά μας είχαν ακούσει. Τους εξηγήσαμε και μας κοίταζαν κατάπληκτοι. «Και δεν κάνετε μάθημα;», μας ρωτούσαν. «Μάθημα δεν είναι αυτό;», τους απαντούσαμε. «Εσείς, που κάνετε αλλιώτικο μάθημα, τι ξέρετε για δημοτικά τραγούδια, σκοπούς, ακόμα και χορούς; Ξέρετε αυτό, ξέρετε εκείνο, ξέρετε το άλλο;», τους αρχίσαμε. Δεν ήξεραν οι καημένοι τίποτα, περιττό να το πούμε. Αλλά ήξεραν πολύ καλά από κατάλογο, άγριες ή φαρμακερές φωνές και τρεμούλες.

«Να 'σαι καλά, δάσκαλε!», του είπε μια μέρα μέσα στην τάξη ένας συμμαθητής μας που ήταν **κομμάτι χωρατατζής*** και είχε το θάρρος. «Μας έκανες και ξεφοβηθήκαμε. Εμείς, εδώ, ντρεπόμασταν ως τα τώρα για τα τραγούδια μας και τα εθίματά μας. Μας έλεγαν πως είναι **παλιατσαρίες*** και πως, αφού δεν τα τραγουδούν στις ντισκοτέκ, δεν θα 'ναι καλά». «Τι λες, παιδί μου;», είπε ο δάσκαλος και **βούρκωσε**.* Το είδαμε καθαρά. «Ποιος; Ποιος σας τα λέει αυτά; Η παράδοσή μας! Τα τραγούδια μας! Τα άγια των αγίων». Και ξαφνικά το πρόσωπό του έγινε κάπως αγριωπό και απόμακρο σαν να'βλεπε στα βάθη έναν σιχαμερό εχθρό, κάποιο τέρας. Εμείς σωπαίναμε, μα νιώθαμε πως μέσα στην ψυχή μας αποτυπωνόταν η σκηνή αυτή.

Σε μερικές μέρες, αφού μας έδωσε διάφορες οδηγίες, μας έβαλε να μαζέψουμε από τις γιαγιάδες, τους παππούδες και τις διάφορες θείες, τραγούδια,

παραμύθια, εθίματα. Σε λίγο, το τι άρχισαν να φέρουν εκείνα τα παιδιά, δε λέγεται. Ήταν τόσοσ ο ενθουσιασμός που σκορπίστηκε, ώστε όλο το χωριό αυτό συζητούσε. «Μπράβο στο δάσκαλο! Αυτός είναι δάσκαλος!», έλεγαν στο καφενείο. Και το θεωρούσαν τιμή τους, να καθίσει στο τραπέζι τους και να τον κεράσουν.

Εμείς, στην τάξη, κάθε τόσο διαβάζαμε από αυτά, από τη συγκομιδή, που είχαν φέρει τα παιδιά, τα συζητούσαμε και μερικά, με τη βοήθεια των παιδιών, τα γράφαμε σωστότερα, γιατί ορισμένα παιδιά δεν τα είχαν καταγράψει και τόσο πιστά, είτε γιατί δεν μπορούσαν είτε γιατί ήθελαν να κάνουν τον εξευγενισμένο. Αν και ο δάσκαλος συνεχώς μας τόνιζε: «Πιστά, πιστά, όσο μπορείτε πιο πιστά. Δεν είναι δική σας δουλειά να τα διορθώσετε».

Πάντως, η δική μου η θέση ήταν κάπως δύσκολη. Εμείς ήμασταν ξένοι προς τον τόπο. Ο πατέρας μου δημόσιος υπάλληλος. Τ' αγαπούσα πολύ αυτά τα πράγματα, αλλά τι να γράψω κι από πού; Τα παιδιά μπορούσαν να τα καταγράψουν εύκολα, όχι μονάχα γιατί είχαν συγγενικά τους πρόσωπα να τους τα πούνε, αλλά και γιατί τα μισοξέρανε κι έτσι αμέσως τα καταλαβαίνουν. Αλλά εγώ πώς να μπω τόσο γρήγορα στο νόημα; Κι έτσι, ομολογώ ότι έκανα μια μικρή, υποθέτω, πονηρία, μόνο και μόνο για να παρουσιάσω κι εγώ κάτι στον καθηγητή. Βρήκα ένα άλλο, παλιό, αναγνωστικό και αντέγραψα αποκεί μερικά δημοτικά τραγούδια. «Αυτά δεν μπορεί να τα ξέρει ο καθηγητής», είπα μέσα μου. «Τώρα, αυτός, ένας ολόκληρος καθηγητής, παιδικά βιβλία θα θυμάται;». Κι έτσι τα αντέγραψα με ωραία καλλιγραφικά γράμματα. Ήταν κάτι πολύ ωραία δημοτικά τραγούδια, καλύτερα μάλλον απ' αυτά που έφερναν τα παιδιά.

Όμως μ' έπιασε αρκετή ανησυχία, όταν μια μέρα είδα το τετράδιό μου, ανάμεσα στ' άλλα, πάνω στην έδρα. Ο καθηγητής, σαν ήρθε η σειρά μου, με κοίταξε κάπως γελαστός και μου λέει: «Ωραία τα τραγούδια του **Νικολάου Πολίτη**,* που μας έφερες. Κοίταξε, τώρα, να μαζέψεις και τίποτε από το χωριό. Καλό θα σου κάνει». Τα άλλα παιδιά χαμογελούσαν, ίσως και να μην κατάλαβαν. Πάντως, εγώ ντράπηκα. Πού το κατάλαβε όμως ο δάσκαλος αμέσως αμέσως;

Αλλά σε λίγο παρηγορήθηκα, όταν ήρθε η σειρά της εργασίας ενός άλλου παιδιού, επίσης ξένου, από την πολιτεία. Ο καθηγητής πια εδώ δεν μπορούσε με κανένα τρόπο να συγκρατήσει τη σοβαρότητά του. «Μα, παιδί μου, τι είναι αυτά που έφερες; του λέει. Εσύ δεν κατάλαβες απολύτως τίποτα. Κρίμα, στα τόσα και τόσα που έχουμε πει ως τώρα!». Και τι είχε γίνει; Παρ' όλα τα μαθήματα, τους χορούς και τα τραγούδια, ο συμμαθητής μας αυτός, που ήταν και ο πιο φίλος μου -οι πατεράδες μας συνάδελφοι- είχε φέρει ως δημοτικό τραγούδι ένα τραγουδάκι του μουσικοσυνθέτη **Αττίκ**,* και συγκεκριμένα εκείνο που λέει: «Την ώρα που περνούσε τ' οργανάκι». Κι ενώ κρατούσαμε όλοι την κοιλιά μας από τα γέλια, μερικοί μάλιστα είχαν πάρει να σιγοτραγουδούν «το οργανάκι», ο δάσκαλος έλεγε και ξανάλεγε: «Μα, βρε παιδί μου, από πού και ως πού; Τουλάχιστο να έφερνες τη "Μαρία την Πενταγιώτισσα" ή το "Τάκου τάκου ο αργαλειός μου" να πω τα μπέρδεψες. Αλλά αυτό "Την ώρα που περνούσε τ' οργανάκι"; Από πού κι ως πού; Μυστήριο μέγα!».

«Δεν είναι μυστήριο δάσκαλε. Η πολιτεία είχε κάνει έτσι το παιδί αυτό. Όχι μόνο να μην ξέρει το λαϊκό πολιτισμό, αλλά ούτε να μπορεί καν να τον μάθει. Και το ξανάκανε, δυστυχώς, όταν το ξαναπήρε».

Γ. Ιωάννου, Εφήβων και μη, Κέδρος

* **φύτρα:** καταγωγή (μεταφορικά) * **αλογάριastos:** αυτός που δεν τον υπολογίζουν * **πατρογονικά:** πατροπαράδοτα, προγονικά * **κομμάτι χωρατατζής:** κάπως αστείος * **παλιατσαρίες:** παλιά και άχρηστα πράγματα * **βούρκωσε:** συγκινήθηκε, έκλαψε * **Νικόλαος Πολίτης:** πολύ γνωστός λαογράφος (1852-1921), ο οποίος συγκέντρωσε δημοτικά τραγούδια και εξέδωσε τη συλλογή *Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού* (1918) * **Αττίκ:** πολύ γνωστός μουσικοσυνθέτης στην Αθήνα του μεσοπολέμου

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ 1°

Πώς κατάφερε ο νέος αυτός φιλόλογος να ζωντανέψει στους μαθητές του την αγάπη για την τοπική παράδοση και τον λαϊκό πολιτισμό; Πώς αντέδρασαν τα παιδιά στην αρχή και πώς στη συνέχεια;

Μονάδες 6

ΘΕΜΑ 2°

Αναφέρετε το είδος της αφήγησης, του αφηγητή και τις αφηγηματικές τεχνικές του κειμένου.

Μονάδες 6

ΘΕΜΑ 3°

Θεωρείτε πως σήμερα οι άνθρωποι αγαπούν τον λαϊκό πολιτισμό και τη λαϊκή παράδοση όπως παλιά ή έχουν αλλάξει οι προτιμήσεις τους; Πού οφείλεται αυτό; (80 λέξεις)

Μονάδες 8

